

J E L E N K Ö R.

12. szám.

Pest szombat február 8dikán.

1834.

Foglalat: Magyarország (Kinevezések; jutalmazás; báró Brudern József végrendelete; Modor új tiszthatalósága; Szűts István és Fekete Ignác; stat. jegyzék; gőzhajóink indulása; csztergomi m. színész társaság; adakozások). Anglia (Times Portugáliáról 's a' külviszonyokról; Barrott 's O'Connell 's a' t.) Franciaország (a' Messenger 's Constitutionnel a' Ministeri bontakozásról, a' National és Gazette; pol. vélemény-tarkaság Lajos-Fülöpről; új beduin csapás, a' lengyelek marscilleben; jan. 21iki követházi ülés 's a' t.). Spanyolország (a' minister-változás, a' francia fogoly kurir Zavalánál; az új kormány céljai 's a' t.). Elegyhírek.

MAGYARORSZÁG.

Pozsonyban a' ker. gyűlésekben a' szent-székek rendezése foly vitatásban. O Fölségének közelgő születés-napjára üdvözlő fölírás határozatáték.

Királyi Fölségünk jan. 18iki legfensőbb határozata szerint a' pesti m. kir. Egyetemen a' praet. chirurgia rend. és nyilv. professorát Stáhly Ignácot számos és jeles érdemeinél fogvást minden díjfizetés nélkül m. kir. tanácsnokká; még Sikáról költ magas rendelése szerint pedig a' kolosvári lyceumban a' hazai 's fenyítő törvényeket eddig ideiglen tanított Sebestyén Gergelyt rendsz. professorrá méltóztatott kegyelmesen kinevezni.

Fels. ifjabb koronás Fejdelmünk korán elhunyt Osolsobie festő ismértes magyar történeti darabjainak magas kir. nevére irt ajánlatát kegyelmesen elfogadni, 's azoknak fardhatlan kiadójokat, mint művészeti szempontban nálunk sok szépnek és jónak buzgó terjesztőjét, Tomala Ferdinand pesti jeles képés hangműárust, művészeti érdemei méltánylatából egy arany burnótszelenczével megajándékozni méltóztatott.

Pest: Az e' napokban köz sajnunkra 's méltó bánatunkra igen korán elhunyt báró Brudern József nagybecsű emlékezetét nem csak pesti „párisi utca“ nevű 's üvegfedelű sikátora 's többrendű nemes vállalatai és szép sikerű intézvényei, hanem főképen hazafiság 's emberiség-lehelő hagyományos alapítványi örökítik meg; leghivebb tanú 's tolmács erre végintézete, melly t. Pest vgyének e. f. hónap 4kén folytatva tartott közgyűlésében olvastatott fel. Szabad legyen az áldásban szendergő üdvözlőnek mult levelünkben röviden érintett érdemihöz visszatérőleg, e' végrendeletből, mellyet nem csak hazai 's emberi ritka ka szeretet sugalt, hanem józan 's világos szerkezet is jelesít, kiemelnünk azon czikkelyeket, mellyekben a' dicsőültnek hazafisága 's emberisége legjobban tükrödzik elő. Szébb koszorút ennél nem függeszthetünk hamvedrere. „VII. pont: A' Ludovicea nevezet alatt

fölállítandó katonai Akademiára már eddig is tett 's ki is fizetett ajánlásomat annyira kívánom pótoltatni és szaporítani, hogy annak intereséből egy becsületes, moratus és tanulásában igyekező ifju, legyen ez nemes vagy nemtelen, akár polgári akár jobbágyi sorsból való is, minden vallásbeli különbség nélkül, egyszer római katolikus, másszor protestans, neveltethessék 's taníttathassék. Az ilyen ifju kineveztetése tek. Pest vmegyé KKitől függjön. — VIII. pont: Mint-hogy teljes életben a' közjönak, a' nemzeti iparnak, egy szóval a' haza boldogsága előmozdításán igyekeztem, holtom után is néminemű részt kívánván venni, a' feljebbi legatumoktól fenmaradandó minden értékimethagyom édes magyar Hazámnak olly formán: hogy annak két harmada örökös fundatioul szolgáljon a' végre, hogy az interes tek. Pest vmegyé által kinevezendő két jeles és iskoláit dicsérettel végzett akármilly vallásu, habár zsidó is, és bármilly nemzetbeli, ha idegen születésű ifju is (csak-hogy a' magyar hazának kötelezze elégséges garancia mellett szolgálatajt,) mathematicus, hydraulicus és geometricus, ugy szinté mechanicus, technologicus végből és célra, külföldre utazásokat tehessenek; kik is a' szükséges uti költségeken felül rajzolatok, planumok, machinák megszerzésire szükséges summákat kapjanak. Ezen szerzeményeket két esztendeig tartó utazásuk után visszajövé, addig is, míg polytechnicum institutum (holott ezeknek conserváltatniok kell) fölállíttathatnék, a' nemz. Muzeumba betenni kötelesek lesznek, hogy a' Haza köz boldogítására fordíttathassanak. Ezen ifjak azonban utazásuk ideje alatt is, minden esztendőn legalább kétszer tartozni fognak tapasztalásaikról tek. Pest vmegyének tudósításikat beküldeni 's költségikről számolni. Ezen intézet planumát magam ohajtom ugyan még életemben kidolgozni, ha mindazáltal bármilly akadály miatt ezt nem teljesíthetném, a' nmélt. Helytartó Tanácsot, hogy egyet tanácsosai közül előlölönek, tek. Pest vmegyét pedig hogy három

értelmes táblabírókat kinevezni méltóztassanak, egész bizodalommal megkérem, kik az Aedilis Directionak tagjai vagy más mathematicus által külön külön kidolgozandó planumokat megvizsgálván 's bírálván, a' legezéírányosabbat megállapítsák 's foganatba vétessék. Hogy pedig ezen megbíráásban kikerültessek a' részrehajlásbeli emberi gyarlóság, neve a' szerzőnek mindaddig pecsét alatt rejtve tartassék, valamig a' bírálás meg nem történt, mikor is a' legjobbnak ítélendő szerző 30 darab aranyból álló jutalmat kapjon. — IX. pont: Az universalis hereditas alá esendő értékemnek harmadik harmad részét kamatoltatni kívánom, még pedig ha hasznot hajtó actiás, bármely intézet föláltal honunkban állani, illyes actiák vásároltassanak az egész summán, 's a' bejövő dividendum esztendőről esztendőre adassék kamatra; — 's ezen kamatok addig szaporíttassanak, míg annyira nem növekednek, hogy azon valamely közhasznu 's az országgyűlése által elhatározandó intézet föllállíthatnák, az actiákban levő tőke, hogy kamatozjon továbbra is, csonkíttatlan hagyatván, hogy idővel ebből is újra lehessen köz intézetet fundálni, az előbbi pontban kifejtett idea szerint és célra. — X. pont: Kérem tek. Pest vmegyét, méltóztassék idővel is fölügyelni ezen rendelésem teljesítésére. — Ohajtanám tehát: hogy minden esztendő elején olvastatnák föl ezen rendelésem akár generalis akár particularis gyűlésben, egy uttal is számvétetnék az actiák és interesek manipulansitól, egyszersmind a' VIIIik pontban illetett utazóktul be kívánandó tudósítások is olvastatnának föl 's tétetnének közönségesekké. Költ Pesten sz. András hava 24ikén 1833. Aláírva: Báró Brudern József s. k. 's mint hitelesítő tanúk: gr. Sztáray Albert; Closius Dániel; Sárközy Imre; Benyovszky Péter; Steinbach Ferencz; 's Heinrich János ss. kk. — Intézete végrehajtójivá nem csak együtt, hanem különkülön is egyenlő hatáskörrel gr. Keglevics László 's Benyovszky Péter urakat nevezé, a' boldogult hamvadó. A' béke örangyala virassza lepihent porait, mint az örök hír 's enyészhetlen hála rokon hazafi tettekre buzdító példás érdemeit! És valamint a' Foglár György intézete nem csak Egerben, hanem az 1741: 44 t. cz. is örökül, ugy ez is, és bold. Marczibányi István alapítványa t. Pest vmgye felügyelése alatt, 's végre a' pozsonyi káptalan gondviselésétől függő gróf Herberstein-Illyesházy hagyományos intézet is (mellynél fogva évenként 6 magyar 's 6 német árva nemes kisas-

szony 5—800 száz forintot nyer gyámolításul egyéb kitüntető tulajdonokon kívül (— 1. mai Társalkodónkat —) méltán érdemel hálaemléket törvénykönyvünkben.

Modor sz. kir. város jan. 20ikán tisztujtást tartván, a' változás következő: bíró Jurénak János, polgármester Urbanovics Mihály, kapitány Ruprecht Márton, tanácsbeliek Heriban Pál, Treml György, Emresz János, Lackner János, Tergovchich Ferencz, és Stalis Péter, főjegyző Szabel Albert, aljegyző Heuffel Mihály, ügyész Bitto Károly, szószóló Mayer Károly.

Magyar kir. udv. agens, cs. kir. consistor. tanácsos 's a' magyar és erdélyországi ref. egyházak hivatalos ügyviselője tek. Tasnádi Szűts István e' f. évi jan. 31dikén délutáni 1 óra tájon kezdődött nyavalyában 3szori szélütés után e' f. febr. 3ikán reggeli hetedfél órakor az öröklétre költözött, szeretett hitvesének (született Aebly Katalin) 's Vilmos és Vilma árváinak, véreinek, mint számos baráti 's ismerősinek meglepő mély szomorúságokra. Benne nemcsak bécsi földieink, hanem mind a' két haza jeles tulajdonú 's ügyes jártasságu munkás polgárt vesztének. Közértesítésül azonban az elhunyt mint szélesen kiterjedt összeköttetésű hivatalbeli személyre szükségesnek látjuk megjegyezni, hogy azon t. cz. uraságok, kiknek fontos tárgy írományaik lehetnek a' megboldogultnak levéltárában, ezennel tiszteleti figyelmeztetéssel kéretnek meg: hogy bérmentes (francózott) levél által kívánják azokat vissza következő czím alatt: „Magyar kir. udv. agens Tasnádi Szűts István segédjéhez. Wollzeile nro. 866.“ Egyébiránt azok megnyugtatósokra, kiknek egyes bajos dolgaik a' megholt által vétettek gondoskodás és felügyelés alá, felsőbb rendelés szerint fognak folytatatni.

Bécsben jan. 24ikén Fekete Ignác ur az adózó nép erdélyi kir. udv. ügyviselője éltének 49ikében elhunyt. Helyébe a' nagym. erdélyi kir. udv. Kancellaria ideiglen Reuner József urat nevezé ki. M. K.

Stat. jegyzék az 1833ik év lefolytában Pesten történt hus, liszt, és tűzifa-fogyasztásról: A' mult 1833ban levágotott a' pesti vágószékekben 9871 darab ökör, 's 14,087 dar. tehén, vagy is mindössze 23,958 dar. marha, melly nyomott 8,110,232 fontot; a' fagygyunak mennyiségét, melly, minden darabra 25 fontot véve 598,950 fontra tétethetik, ide nem tudva. Juh levágotott 14,002 darab, melly nyomott 418,810 fontot. Borju levága-

tott 7453 darab. — A' m. 1833 novembere végén a' pesti sütőknél, molnároknál és lisztkereskedőknél találatott liszt-mennyiség összeiratván: fejeér-sütőknél volt 23,066 mázsa, fekete-sütőknél 1667 mázsa, molnároknál 5033 mázsa, lisztkereskedőknél 7084, összesen 36,850 mázsa; melly három téli hónapra való beszerzést az egész évre négyszerezve fölvevén, teszen: 147,400 mázsát; minthogy pedig több vidéki helyről is hordatik liszt's kenyér Pestre, az egész esztendőbeli fogyasztás legalább 250,000 mázsára határozthatatik. — Tüzifa, a' mult 1833ban a' pesti fatérekén eladatott mindössze 46,347 öl; ezen summához még azon fa-mennyiséget is, mellyet Pestre némelly földesuraságok ön számukra hordattak, magányos lakosok szállítottak, közel fekvő helységek lakóji itt eladtak, ugy szinte fenyű, deszka, 's egyéb fahulladékokat, venyigét, rőzsét (fagallyakat) 's m. eff. is ide számítván a' fölemészített fának mennyisége 90,000 öltre tétethetik.

Közli Patachich József.

Reménység lehetvén, hogy e' szerfelett gyöngge téli időjárás mellett, a' dunai hajózást az idén jég már nehezen fogná háborgatni, (igen, de jan. 30-ika óta folyvást jó hidegek járnak), jelentetik: hogy ez esetben 2 gőzhajóink febr. 20-dikán utjokat megkezdik Győrbe Pestnek és Zimonynak, martz. 6-ikán pedig már az új Pannónia is Bécsből utnak indul Pozsony és Pest felé.

Esztergomból febr. 1-én. Teljes öröm fogja el a' hon' javáért forró hazafi kebelét, midőn látja nemzete csinosbulását gyengéd karok között is ápoltatni. E' buzgóságnak jeles példáját adá ns szab. Esztergam városának érdemes Közönsége, midőn bizonyos idő óta egy nemzeti színész társaságot Fekete Gábor ur igazgatása alatt olly kedvezéssel 's pártfogással gyámol kebelében, millyennel a' haza jóra 's szépre törekvő jelen törekvésiben kevés nemzeti színész társaságunk díszeskedhetik. Jeles tulajdona a' hazafiságnak Nagyobbak után indulhatni, de nem csak azé a' koszorú, ki nagy, hanem azé is ki kevesebb tehetséggel is közelbit a' czielhoz.

Tek. Eötvös József kir. fiskális és tábl. urnak mint a' pesti vakok intézetére ügyelő bizottság egyik tagjának felszólítására a' nevezett intézet következő adakozásokat nyert: Nagys. Eötvös Mária assz. néhai Németh ur özvegye adomány: 6 ing, 6 gatyá, 6 pár harisnya, 3 pár rugalmas harisnyakötő, 12 zseb-kendő, 6 nyakkendő, 12 törülköző, 2 czin gyertya-tartó, 2 nagy kanál, 's 2 só-tartó; Keresztúry Mária kisasszonyé: 3 köcedény melencze (moslótál), 13 czin kanál, 3 leányfésű; Kúvesdy Ferenc kir. ügyvéd ur

hitveseé: 20 törülköző; Vogel butorgyárnoké: 3 mosdóasztal, 2 tisztulószek; Steindl Ferenczé: egy nagy szekrény; Schober Fer. uré: 13 téli sapka; Seefeldner Józ. uré: 18 pár kés-villa; Bayer uré: 19 fésű; Vágner uré: 18 köcedény levestál, és 24 tányér; Grossinger Leop. uré: egy vasbul készült 's belül ónzott levestál; Kappel Frid. uré: 6 tollas párna és 6 párnaháj; 16 párnahéjra valót adtak Aebly Rudolf, Joannovics és Ehn u. 14 darab paplanra Burgmann Károly 60 rőf perkált, Ehn 10 rőf perk., és 10 r. damiszt; Izer Vilmos 9 font 's Muráthy u. 18 font pamutot. 7 derekalyra Pscherer 60, Aebly 9 rőf szövetet. Ezen paplan és derekalyakat Haczenberger Roz. ingyen készíttette. 11 lepedőre Veisz Adolf 45, Hűdecz Venczel 23 rőf gyolcsot; 16 vasnyoszolyára Verm és Heinrich 400, Schopper G. 100, Buzolyácher Fer. 100, Unger 100, Sebasztián V. 100, Eder I. 50, Vlasics A. 200, Berghoffer P. 100, Grossinger I. 100, Schlechta A. 150, Jurenák P. 100, Redlich I. 100, Ernyi G. 100, Grossinger L. 50, Aigner F. 100, Koller I. 100 font vasat. Ezen nyoszolyákból ingyen készített Sárossy Józ. 2 darabot, hozzá a' rézgombokat saját pénzén vevén, Szellner F. 2őt, Richter 1et, Michel K. 2őt, Rézler I. 1et, Jándorekné assz. 1et, Glauche F. 2őt, és Herczog M. 1et; általdeszkat készíttetett hozzájuk Alter I.; 14re rézgombokat Villner I.; befestették Schaerer és Hamernik u. A' fennev. kir. fiskális ur által adatott: 3 alsó köntös, 3 kötény, 8 ing, 5 gatyá, 6 leány-ing, 6 pár harisnya, 3 téli köntös, mire a' 36 rőf perkált Leichamschneider B. adta; 12 nyakravaló, 6 lepedő, 2 abrosz, 14 asztalkendő, 4 czin serleg v. kancsó, 's 2 czin ázaléktál. Készpénzben pedig: Takácsy Erzs. assz. 50 fr.; Steinbach Fer. k. ügyvéd ur hitvese 25 fr.; Csasz Mart. ur 25 fr.; Mühr Kat. assz. 5 fr.; Reisz Kar. assz. 25 fr.; Vodjāner assz. 10 fr.; Kehr F. assz. 5 fr.; Lauter Teréz assz. 25 fr.; Trattner Erzs. 5 fr.; Károlyi Mária 12 fr. 30 kr.; N. N. 50 fr.; Martinelli assz. 50 fr.; N. N. 5 fr.; Boskovicz Teréz assz. 15 fr.; Lóvi Kat 2 fr. 30 kr.; Reisz Char. 12 fr. 30 kr.; Boskovicz Zuzanna 12 fr. 30 kr.; Kadisch Joáb. 12 fr. 30 kr.; Polak Laura 12 fr. 30 kr.; Trautmann assz. 2 fr. 30 kr.; Eötvös Pál kir. k. tanácsos 25 fr.; Fejes Ant. kir. ügyvéd 12 fr. 30 kr.; Schauderk assz. 20 fr.; Kronheim Pál ur 12 fr. 30 kr.; N. N. 25 fr. Kölber I. 25 fr.; Henczfelder D. 7 fr. 30 kr.; Steindl K. 7 fr. 30 kr.; Kohn A. 10 fr.; Viedman R. 7 fr. 30 kr.; Dück Frid. 10 fr.; Ulman Kat. 5 fr.; Stern Joh. 4 fr.; Stern Ig. 5 fr.; Strasser Sal. 5 fr.; Schuldheiser L. 5 fr.; Engelder H. 2 fr. 30 kr. Összesen 561 fr. 30 kr. vtban.

A N G L I A.

A' Times megmarad azon előbbi véleménye mellett, mellynél fogva Angliának Portugália ügyeibe avatkozását kívánja. Mi, ugy mond, azt állítjuk, hogy nem csak spanyol seregnek kell Portugáliába vonulni, hanem francziának is, ha Carlos meg nem szünnék Portugáliából támadást szerkeszteni Izabella királyné ellen. — Pedrót kényszeríteni kellene a' corteseket egybe gyűjteni. — Igy vélekedeznek azon férfiak, kiknél a' hatalomban lenni kellene. 's a' t. — A' Times továbbá

Irlandból jelenti, hogy Donegal, Tipperary, Watterford és Cork grófságokban a' katholikus parasztok rendszeres visszatorlásokkal élnek. — Számos példa közül e' következőt hozzuk fel: jan. 6-án a' régi karácson ünnepen Craghadosben Lifford és st. Johnstown közötti uton saját jószágán négy presbiterianus fiatal ember laptárván mintegy negyven paraszt által az ellenkező felekezetből megtámadtatott, 's a' játék helyéről elkergettetett, mi alig történhetett meg életveszély nélkül. Némi történetből arra elmenő takács, Middleton James, megállott, a' dolog kimenetelét csendesen nézendőleg, de a' megtámadók közül egyik őt ellentélnék ösmervén el, hátulról bunkó-gerundiummal úgy föbe sújtá, hogy koponyája ketté hasadt 's kevés remény van felgyógyulásához. —

A' korona-ügyvéd Barrott urhoz a' „Pilot“ kiadójához írván jelenti, hogy vádjától eláll, ha O'Connell ur magát nyilatkoztatja a' Pilotba felvett gúnyírás szerzőjének, 's elismeri, hogy közzé tételét helyben hagyta, mi mind az agitator (O'Connell) mind hirlapjait nagy zavarba hozta. E' levelet ugyanis szégyenlélk kinyomatni, noha már nyolcz nap előtt vette azt B. ur, 's a' londoni Globeban már meg is jelent. Néhány nap mulva azonban a' „Szabadító“ (O'Connell) nem mervén ugyan a' korona-ügyvéd által ajánlott föltételeket egyenesen elfogadni, de szégyenelvén barátját is maga helyett bebörtönöztetni, Barrott által azt üzené a' korona-ügyvédnek, hogy az említett munka szerzőjének fogja magát vallani, 's kihallgatás alá bocsátkozni, ha részrehajlatlan eskütszéket adnak neki, melly vagy olyan protestánsokból álljon, kik egyik párt-hoz sem tartoznak, vagy protestánsok 's katholikusokból vegyest. A' köz-ügyvéd azt válaszolta, hogy a' közönséges törvényuttól nem térhet el, 's O'Connell ur vallomása különben sem elégséges. De valóban nem is vétkezik az olly annyira, ki a' gúnyírást szerzi, hanem ki azt terjeszti. — A' Timesban következő érdekes nyilatkozás vagyon Anglia mostani kül viszonyaira nézve: „Pártszellem rosz tanácsadó. Ezen igazság a' két utolsó évben bebizonyult. — Mind azon fogalmak, mellyeket 60—70 év óta a' külső kormányok a' britt charakterről 's politikáról merítettek, tory forrásokból folytak, 's tory csatornákon jutottak oda: Hatalom az embernek kirekesztési szellemet ad; 's a' többi ember tudatlannak tetszik a' hatalmas előtt. Ha tett dolgokról, véleményről, vagy nemzetek szelleméről van

szó, hivatalos körökön túl nem néznek. A' francia kormány Polignac alatt gyermekes gögjében olly kevéssé ismérte Franciaországot, mint az ellenlábásokat (antipodes), mert a' nyilvános véleményt, a' nép gondolatit 's ohajtásit csak a' Caroussel-térről, vagy ügyvivőjei, 's a' börse szemüvegén látták. A' külhatalmak Franciaország helyzetéről többnyire csak azon bizodalmas jegyzékek után képezték eszméjüket, mellyeket ama' tudatlan 's nemzet-elleni ministerektől vettek, 's azért voltak a' három juliusnapra olly készületlenek, hogy az egymás után következett híreket kedvetlen hihetlenséggel fogadák azon hatalom megbukásáról, melly 60 óra előtt Franciaországban legfőbbnek tetszett. Így volt az angol torysmus azon egyetlen csatorna, mellyen közlések mentek a' külhatalmakhoz. Ez okért a' hatalom a' korona szolgálói ellenjeinek kezökben, a' külhatalmak 's ministereik előtt, mulékony tüneménynek vétetett. I-szonyodtak a' britt whig kormánytól, mellyről azt hitték, hogy kevélységöktől féltében semmiségébe bukik vissza. — A' követek hideg erőltetett közlésben voltak ujtó ministerinkkel. A' tory-k a' reformról minden roszat jövendöltek; 's midőn a' győzelem ellenök ütött ki, a' reformot még gonoszbnak kiáltozták, mint a' hogy előbb jövendöltek; mert semmi nemzeti érzés sincs akár a' választókban, akár a' képviselőkben. Azt hitették el a' külhatalmakkal: Anglia semmi sértést sem fog megbozszolni, vagy visszatorlani. Anglia a' békét minden áron elfogadja. Illy közléseket adtak a' külhatalmakhoz azok, kiknek hazafisága hivatalokon túl nem ért. Russzia hitt nekik, 's a' szerint cselekedett. De van okunk hinni, hogy ezen kabinet legalább egy részben más gondolatra tért. Napoleon mindig hibázott, midőn az angol gondolkozás- és cselekvésmódot fel akarta számítani. Szinte az történt az orosz császárral is 's a' t. — E' napokban Lamb Fridrik urhoz (bécsi angol követ) utasítások küldettek. Érdekes Angliára nézve a' bécsi kongressz menetelét tudni, minthogy az által a' közös európai viszonyok könnyen érintethetnek. Azonban az angol község Németország politikai alakulását mindenkor csak kereskedési szempontból nézi 's ezt csak annyiban segíti elő, mennyire azt önhaszna kívánja. A' török-orosz egyezés félre van téve ad acta. De féreg az, melly kormányférfiaink szíven rágódik, 's néha álmatlan éjszakát okoz nekik. Franciaországgal szoros barátságunk szükség, hogy Russziát féken tartsuk. Status-

emberink
nak Alex
ország ba
szerzenén
szemesen
lekedni.
nak, 's a
stitutional
nézhetni.
az eman
Az ülése
ültetvény
gásaira
fel szándé
ga gőzha
vényesek
taláni zen
Az ültetv
nekik a' r
tatott, m
bajtól. D
bály köve
vezők, m
hitték. —
mi O'Con
sa miatt,
tetvén 10
's jó vise
tetett. E
ság, ese
kodott. A
a' főüggy
kimélesse

Jan.
lie 's Gu
mond, a
bat nem
tuk, hog
kármit
pairkama
sem más
azt adja
ministeri
min ő fer
Broglie
ne, és C
esukva
— A' l
gadva. A
lányi ma
jón Mars
beli tör
melly al
francia

emberink ügyességére mutatna, ha politikánk-nak Alexandriában a' nélkül, hogy Franciaország barátságát kockáztatnák, több hitelt szerzenének. Az orosz diplomacia e' pontot szemesen látszott felfogni, 's a' szerint cselekedni. — A' mexicói zendülést elnyomott-nak, 's a' szövetséges és alkotmányos (constitutionalis) párt hatalmát megerősödöttnek nézhetni. — Jamaikai hírek szerint dec. 24d. az emancipatiobillt a' gyülekezet elfogadá. Az ülések bérekesztettek, 's a' képviselők ültetvényeikbe visszatértek, a' négerek mozgásaira ügyelendők, kik karácsonkor újra fel szándékoznak zendülni. A' kormányzó maga gőzhajón körüljárta a' szigetet az ültetvényesek aggodalmát elszéyesztő, vagy netaláni zendülések elejét veendő szándékkal. Az ültetvényesek igen ohajtják a' pénzt, mely nekik a' rabszolgák felszabadulása miatt ajánlatott, menekedni akarván már egyszer a' bajtól. De félnek, hogy az emancipatio-szabály következményei nem lesznek olly kedvezők, millyeneknek azokat eddig Angliában hitték. — „A' Pilot“ kiadója, Barrett ur, némi O'Connelli zendítő iromány nyilványosítása miatt, az eskütszék által bünösnek ismertetvén 100 font sterl.re és 6 hónapi fogházra 's jó viselete iránt hét éves kezességre ítéltetett. E' tárgyi törvényszék ülése alatt méltóság, csend, 's a' legnagyobb illedelem uralkodott. A' vádlott nem tagadhatja, hogy mind a' főügyvéd, mind a' bírák sok tekintettel 's kiméléssel voltak iránta.

FRANCZIAORSZÁG.

Jan. 22. ismétlék azon hirt, hogy Broglie 's Guizot többé nem ministerek. Mi ugy mond, a' Messenger, noha semmit bizonyosbat nem tudunk, hiteles személyektől hallottuk, hogy a' doctrinairek visszalépnek. Akármint van a' dolog, annyi való, hogy a' páirkamara jan. 22iki ülésében sem egyik, sem másik meg nem jelent. Sőt a' Messenger azt adja ehez, hogy jan. 21ikén a' külügyek ministeriumában látogatást sem fogadtak el, min ő fen nem akad, ha ugyan bizonyos, hogy Broglie teremei szintugy, mint a' Quotidienne, és Gazette nyomtató-intézetei jan. 21ikén esukva maradtak (XVI. Lajos gyásznapiján). — A' luxori obeliski talap terve el van fogadva. A' talap (pièdestal) 27. az obelisk 69' lábnyi magas lesz. — A' Triesztből ausztriai hajón Marseillebe érkezett Lengyelek, 's a' helybeli törvényhatóság között czivódás támadt, melly alkalommal a' Lengyelek erőszakosan francia hajóra vitettek, Algierba szállíttatás

végett. A' nép, sőt a' csendőrség is világosan kimutatta elégtelenségét e' bánással. — Sokan himni kezdék, hogy a' tiers-parti jut a' ministeriumra (Dupin képviselők által).

Jan. 24. A' követház ülésében a' pecsétőr a' röpkelapok utcán szétosztatási ellen szólalt meg, 's e' végre törvényt kíván. „Továbbá, ugy mond a' pecsétőr, hatalmat kívánok a' kamarától egyik tagjának törvényes megidézethetésére.“ Oka ennek nem egyéb, mint két cikkely a' le populaire-ben Cabet urtól, egyik ezen czímmel „A' republika a' kamarában van“ — a' másik „A' királyok szövetsége az emberiség ellen.“ E' két cikkely elolvastatván, a' pecsétőr kívánata nyomtatásra és szétosztatásra rendeltetett.

A' National a' Gazette egyik cikkelyére így felel: — „A' Gazette kérdi tőlünk: mi történt volna, ha ugyanazon parlamenti többség, melly Lajos-Fülöpöt királyságra meghitta, V. Henriket kiáltotta volna ki? — Mi hisszük, hogy ezen többség a' Szajuába vettetett volna, melly a' Bourbon-palota közelében foly el. — Páris jan. 17. Érdekes azon véleményi quodlibet, melly a' mostani pártok szellemét tükrözi előnkbe: Guizot és Broglie uu. azt vélik, hogy Lajos-Fülöp királlyá azért lett, mert a' Bourbon idős ág megbukta után a' királyszerkezethez legközelebb állott, a' természet azzá tette, személyes gondolkodása segítette, 's olly törvényes mint elődei (antecessorai). Dupin ur állításaként Lajos-Fülöp király, mint ellenkezője a' Bourbon idős ágának 's mint kinevezve a' néptől. Odilon-Barrot ur ugy vélekedik, a' nép a' király, s Lajos-Fülöp képviselője annak. A' republicanusok azt mondják, hogy Lajos-Fülöp a' nép jogait bírja, a' legitimisták végre hogy ő elődei jogait csak bitorolja. De mind ez csak vélemény, és szójarás. Mit gondol Lajos-Fülöp? Lajos-Fülöp királynak hiszi magát, mert király, mert a' polgároknak a' legitimisták és republicanusok ellen rá szükségök van. Ő azt gondolja, hogy a' legitimisták idővel majd engednek, 's a' republicanusok elenyésznek. Ő azt véli, hogy a' doctrinairek, a' 3dik osztály (polgárság) 's az oppositio könnyen beszélhetnek, de ő még könnyebben, minthogy birtokban van és szükség van rá, 's ez leghathatós 's nyomadékosabb czíme. A' ki győztes, annak joga van. Ha Dupin ur lenne ministerré, a' polgárságból kellene ministeriumot szerkeszteni, 's ekkor két kérdés támad: vagy engedni fog Dupin ur 's így a' királyt uralkodni hagyja, vagy pedig el-

lenszegül, 's ekkor háboru lesz Dupin és Lajos-Fülöp között. Koczkáztathatja é Dupin ur e' háborut? saját politikai léte nem elváthatlan é Lajos-Fülöpétől? Ó Lajos-Fülöpön csak az oppositio által uralkodhatik, 's ha ezt hozza kormányra, akkor minden európai kérdés fölébred; 's ha föl nem ébred, Lajos-Fülöp ura lesz az oppositiónak. Minden esetre a' polgárság mellette marad. A' polgárnak szüksége van a' királyra, ezt mind a' polgár, mind Lajos-Fülöp jól tudja, azért személyesen szándéka az ország minden fontos ügyében föllépni. Azonban se a' polgárság se az oppositio nem olly igen nagyon törődik véleményével. Három vagy négy párt folyvást Lajos-Fülöp kedvezéseire pillog, 's így ministeriumra törekszik. A' polgárság a' régi aristokrátiát akarná elnyomni, az oppositio a' választó rendszert tágítani, hogy theoriáját létesíthesse. Ebből áll most minden. A' király még egyik párttal sem hagyott fel, de saját gondolkodása mind inkább elötünik; a' ministerium iránt versenygő pártok jól tudják, hogy a' kamarát a' királyszékekkel szemközt tökéletes függetlenségben nem tarthatják fen; azért a' királynak is udvarolgatnak, az oppositio főjei pedig már régen az udvarhoz hódítottak. Az ellenküzdők mint Lafayette, Dupont de l'Éure, 's a' feláldozott Lafitte, visszavonják magokat, személyes érzelmök, vagy álláspontjok miatt. Különben, a' kit személyes ellenkezés, vagy pedig republicai theoria nem tartóztat vissza, előbb utóbb a' királyszékhez csatlakozik, mert ott a' hatalom. Politikai küzdése a' nemzetnek eddigelé nem volt egyéb, mint osztályok versenygése, v. polgárság harcza a' nemesség ellen 's ez áll még most is. Csak egy veszett el gyökerestül, a' régi kormány. — Lyoni lapok szerint a' csendtiszség ügyekzeté a' republ. röpkeírások nyilvános kikiáltatásit 's árultatásit az utcákon gátlani, sikeretlenek voltak. Néhol a' csendbiztosokat lefegyverzték. — Az emberjogok iránti nyilatkozás olly hirtelen szét kaptott, hogy egy óra alatt az egész kiadás példányai elfogytak.

A' követház jan. 24ki ülésében többek között a' peccsétör indítványt tett, hogy nyilvános lap-tózsér (colporteur) senki se lehessen, kit nem a' helyhatóság jelelt ki arra. — Párisban sokat tünődnek a' biztosságok kinevezésin. Mondják: a' centrum a' kormányköltség (budget) vizsgálatánál nem akarja az egész felelősség terhét magára vállalni, hanem inkább az oppositiot is meghitta. A' 36 személyű biz-

tosságban, 16 tag ministeri, 14 a' tiers parti-é, 's 6 a' két oppositioé. A' monarchiai oppositiohoz tartoznak Odilon-Barrot, Eschasseriaux, Dubois-Aimé, és Roger urak, a' republicaihoz Salvete, és Anguis urak. — A' National szerint a' franczia sergek az afrikai partokon uj csapást szenvedtek a' beduinektől. Jan. 7. mintegy 400 beduin mutatkozott a' tengermelleti sikon. Ezt a' st. Creuxi erősség bejelenté ugyan, de mivel semmi rendelés sem tétetett, azt hívék, nyugton fogják azokat hagyni. Azonban déltájon zaj támad, hogy azon három osztálynak, melly Torigny alatt a' várostól mintegy 20 perczre állott, 's az ellenséget mérészen megtámadta, segítség nyujtassék. Minden sietség daczára is, ez későn érkezett. Torigny ur e felett eselbe esett, mert a' négy-szegü ház mellett 400 leálló arab lovasra bukkant, kik Torigny urat bekerítvén 's a' francziákból 19 leszabdolván a' lovasságot rendtelenségbe hozák. Mire már a' gyalogság megérkezett, a' beduinek elfutottak, miután a' franczia katonákat kifosztották 's fejeiket levagdalták. 20 nyergelt lovat, 20 puskát, 20 pisztolyt, ugyanannyi szablyát és lánscát vittek el magokkal. — Párisból jan. 23kán: Broglie ur kinosan küzd helyén. Baráti, 's különösen Guizot meg akarja őt a' ministeriumban tartani; azonban nem titkolhatni el, hogy ezen mozgás a' közvéleményben nem annyira Broglie ur személye, mint a' tartózkodás szelleme ellen van intézve. Ez uj lépés, mellyet a' revolutio tesz. Ha a' közvélemény Guizot, 's Broglie urral készen lesz, d'Argout 's Humann urakat fogja megtámadni. Később a' Dupin-pártra fognak esni, mellyet Mauguin, és Odilon-Barrot győzend le. — A' dolgok természetes folyásukban látszanak következni, 's a' revolutio elvei 's embereivel látszik felötledezni. Hijában akarják ezt gátlani, 's Europa igen csatlakoznék, ha a' mostani rendszerben állandóságot, 's a' juliusi elvek ellen biztos féket hinne. A' kabinet desorganisatiója (bomladosása) kam. nyomos vitatások előnapján minden esetre komoly történet. Az uj választások nem csak a' franczia, hanem az európai kérdéseket is fogják elhatározni. — A' Constitutionel szerint jan. 22kén a' követház bureaujiban azon hír szárnyalt, hogy a' ministerium bontakozás vagy oszladozásban forog 's Broglie és Guizot uu. közt némi egyenetlenség uralkodik. Broglie már többször sürgeté elboacsztatását, de Guizot igen esdeklelt neki, 's Broglie ezen politikai barátja kérelmeire, noha tétovázva, de még is hajlani látszott; innen eredt hibető

Páris
is a
E' f
gu l
rené
szet
lasz
's 3

totta
kor
vinn
ség
före
latk
ke
sebl
kén
17r
iger
rené
Kül
tözk
hon
nyu
vén
ból

lap
ben
ötö
nista
ben
jesi
más
utkö
vere
viss
va
vélt
vata
fölo
urna
exm
sürg
a' m
ben
mon
lyel
tagj
társ
me)
Cata
dik

Párisban a' ministerium közel módosíttatásáról is a' hír, mi azonban nehezen valósul meg. — E' f. 1834ki év igen nagy politikai fontosságu lesz, mivel ennek folyama közben három rendü választási vita és küzdés fog ország-szerte tartatni t. i. 1) aprílisban a' községi választások; 2) majusban a' nemzeti örtiszteké 's 3) octoberben az országos képviselőké. —

A' ministerek jan. 27. conferentziát tartottak a' kamarai biztossággal, melly az 1835 kormány-költséget a' mult évi lábra akarja vinni. — A' fő kérdés a' hadministerium költségeit érdeklí. Az oppositio a' serget 284,000 főre akarja tenni, de a' hadminister azt nyilatkozatá, hogy az ország becsülete 's érdeke nem engedik meg azt 310,000 főnél kevesebbre olvasztani. Különben a' ministeriumból kénytelen lesz kilépni. — Párisból január 17ről jött hírek szerint a' fr. kormány ismét igen kiterjedt összeesküvésről von hirt, mire rendkívüles katonai rendelések tétettek. — Különösen szemmel tartják a' Párisban tartózkodó Lengyeleket, 's német menekvőket, honnan bizonyosan várhatni, hogy az első nyugtalanító szövetkezés, mellyben e' szökevények részt vennének, őket nem csak Párisból, de talán egész Franciaországból kizárná.

SPANYOLORSZÁG.

A' madriti, dec. 16káról szóló udv. hírlap már közli a' királyné decretumit, mellyekben az új ministerium kineveztetik. Szembeötlő bennök, hogy Zea ur azért mondatik ministeri hivatalától fölmentettnek, mivel különben valóságos statustanácsosi tisztét nem teljesithette volna. A' kurirt, ki ez ujságot 's más hivatalos irományokat hozá meg Párisba, utközben a' carlosisták föltartóztaták, 's fegyveres kíséretét, melly mintegy 150 főre ment, visszavervén, magát 's még két uti társát fogva Zavalához a' hegységbe hurcolák. Itt levéltáskája fölbontatván, abból valamennyi hivatalos irományt 's privat levelet kiszedtek 's fölolvastak. Ez utóbbiak közt találkozott Zea urnak is egy levele testvéréhez Párisba. Az exminister elbeszéli benne; miképen sokszori sürgetésinek a' királyné valahára engedvén, őt a' ministeriumból elbocsátá. Egy másik levélben a' madriti policzia fő-ügyelője köszönetet mond Gisquet urnak azon szívességeért, mellyel ez a' spanyol policziát arról, hogy némelly tagjai az emberjogokrul nevezett republicai társaságnak (Société des droits de l'homme) a' constitutionalis mozgás hírére titkon Cataloniába költöztek volt, tudósítá. Harmadik levélben egy agens, kit Soult marsal nem

régiben azért küldé Madritba, hogy ott gr. Rayneval (franciaia követ) szövevényes tetteit szemmel tartsa 's rólok tudósítson, e' tisztét teljesíti. E' meghitt levelkék annyira gyönyörködteték a' carlositák egyik vezérét Ansat, hogy örömében a' foglyokat csokoládéval kínálta meg. Egyszersmind ezekből vevék a' carlositák első hírét a' történt ministeri változásnak, melly nekik igen tetszék. Megtartván magoknak a' privat leveleket 's egyéb, Spanyolországot érdeklő irományokat, a' többít mint a' franciaia kormányhoz szólót, visszáadák 's a' kurirt utjának ereszték. Az említett madriti ujságot csak mint holmi-takarót hozhaták el magokkal. A' jan. 11ikén Madritban fölfedezett összeesküttek irományi közt egy proclamatiót is találtak, melly d. Carlos nevében lett volna kiadandó. Az udvariak sutogják, hogy kevés nappal erre, bent a' királyi palotában, a' fölség házi hivatala ajtaján egy gyalázatos pasquinade találtatott volna fölragasztva, melly a' királyi személyeket 's kormányt a' legszemtelenebb mocskokkal szidalmazá. Ez elég figyelmeztetés lehet arra: mennyin találkoznak még a' belső udvarban, sőt talán közvetlen a' királyné személye körül is, kik neki legkérelhetlenebb ellenségi. Teresina asszony után, annak baráti közül is többen elutasítottak. Barcelonában a' minister-változás hire szörnyü zajongó örömmel fogadtaték; kevéssel előtte Llauder 's az előljárók személyesen jártak keltek az utcákon a' nép közt, a' készülő támadást csilapítani. — A' National jan. 26kán kapott madriti levelekből írja, hogy a' ministerium-újítás nagy részint a' kormánytanács munkája is volt, 's mihelyt létre jöve, mind ketten egyetértőleg elhatározzák a' cortes vagy inkább egy nemzeti gyűlekezeti összehívását, melly két kamarára fogna fölosztatni; notablek 's követekeire t. i., melly utóbbi 250 tagból állana 's ez nevezné ki a' municipalitásokat v. helyhatóságokat. Továbbá hogy intézetek tétettek az elpártolt amerikai gyarmatokkal, egy külső hatalom közbenjárása utján, nyitandó alkudozásra; — Portugáliában a' háborunak béke uton elintéztetésére, d. Miguel 's Carlosnak a' félszigetről eltávolíttatásokra, általános bocsánat-hirdetésre mind a' két országban 's t. e. — A' carlositákkal njabb ütközet nem történt, ők azonban a' merre járnak, folyvást zsarolják a' népet pénzben 's élelem-szerekben. A' Bordeauxból Spanyolha áltszökött Erasó Roncevaux klastromot várrá erősíti, katonákat gyűjt, fegyvereket szed a' falukban és nagy adót. Az el-

szakadozott kir. seregek közül ismét néhány csapatot üttek által a' carlositák a' francia szélekre, miért a' 18ik francia serezed parancsot kapott egészen a' szélekhöz vonulni, hogy netalán a' francia földön is folytatható csatázásokat meggátolja. Az egy El-Pastor tett a' közelebbi napokban valami kis győzdelmet, minthogy Lizerro hegy alján egy csapat guerillát üze szét, közüle hatot foglyává tön, kiket nyomban agyon lövetett, és 50 puskát zsákmányolt. Lealtad 60 algyus fregát Santander körül, hihetön szélvész által porondra vettetett, 's nehezen fog ismét ingóvá lebbenteni zátonyra fenekültéből.

ELEGYHIREK.

Freiburgban jan. 15. Rotteck tanácsnok unak a' város küldöttsége igen pompásan készített szekrényt nyújtott által, emlék-serlegeinek tartás-helyül. Tiszta vert arany kulcsán e' felírás olvasható: „A' badeni haza új évre 1834.“ — O' Connell Dublinban már kihírte, hogy april 15 fogja az Unio-felbontás kérdését szóba hozni. — Bizonyos angol társaság a' frankfurti postaintézetnek gőzkocsik építtetése végett ajánlásokat tön. Ha ez való, 's a' szándék létesíthető, úgy nem sokára láthatunk gőzkocsikat, mert a' postaigazgatás illy terveket igen örömet mozdit elő. — Odessából szomorú hírek jönnek a' fenyegető szükségéről. Mindennemű élelem-cikkely igen megdrágult, a' hust kivévén, minthogy a' marhát nem tarthatván, kénytelenek eladni. Odesa körül egész falukat elhagytak a' lakosok, másutt keresendők élelmet magoknak. Eddig a' Dunán csak jött gabona, de meddig tarthat még? Woronzow gróf egy hírnök érkezte után Pétervárból, azonnal Jekatherinoslawba utazott, — mivel ott már az éhség miatt szomorú történetek adák elő magokat. — Schweizban, hol a' szorgalmi értelmesség a' szabadelmű intézvényekkel párosulva magas lépcsőre felelt, nagy többség szegül ellene a' porosz vámegegyülethez csatlakozásnak; ehez képest, a' népkivánságának megfelelő, nyilatkozott a' főhely is minden vámorekesztés, vagy visszatörölés ellen. — Alessandriából jött hírek szerint Mokka tartományt Mehemed Ali csakugyan elfoglalta, 's így a' Levante, (keleti kereskedés a' földközi tengeren) kávára nézve, mi a' keletieknek olly kedves italjok, az aegyptusi alkirály kezében van. — Jan. 10ikén herczeg Czartoryski Adám névnapján a' lengyel egyesület lakomát adott, mellynél 72

lengyel, több asszonyság, 's mind az angol, mind francia kamarabeli védei a' lengyel-ségnek (Fergusson 's Bignon urak) is jelen voltak. Többek közt Anglia 's Franciaország egyességére is áldomásoztanak. — A' porosz statusujság a' vámegegyület felől ezeket jegyzi meg: Van tehát végre 22 millio németnek, mintegy 10,000 □ mérföld körében, egyenlő vámrendszere a' széleken, teljes kereskedési szabadsága belül, egyenlő mérséklett közlési adója, 's reménye a' pénz és mérték zavarjai elhárításához. Remélhetni, hogy azon nyolcz esztendő, mellyre a' mostani vámegegyület kötve van, azt még inkább megalapítandja. — Az algieri exdey, kinek az alkirály megengeté az Aegyptusban letelepedést, Livornoból Alexandriába érkezett, 's mostan Mekkába szándéka vándorlani. — A' Globe szerint Abbas Mirza persa hg halála azon útjában történt, mellyet zendülő bátyja ellen vállalt fel. A' trónfoglalás iránt eredhető vita Persiában könnyen polgári haborura változhatnék. — Lang levele ellen Hauser Gáspár iránt a' bajor hirlapok igen kikelnek, 's különösen a' müncheni Beobachter azt mondja, hogy csak lelketlen, és szivtelen tarthatott a' szerencsétlen elhunyt felett hasonló halotti beszédet. — Berlinből jan. 10. írják, hogy Halleban ujeszt. éjjelén, midőn régi szokásnál fogvást a' muló évnék pereat-ot, az ujnák pedig vivat-ot szoktak a' tanulók a' nyilvános téren kiáltozni, az ifjusághoz polgárok, kézművesek, legények 's a' is csatlakoztak. A' zajos öröm után azonban a' sokaság nem haza oszlott, hanem a' katonaság felé nyomult, 's azt az őrházba nyomta. Midőn erre kövekkel kezdé az ablakokat bedobálni, lovag csendőrség és katonaság által kelle a' népgyülevészt szétoszlatni. — Schweizban 1834ben csupa politikai hirlap 50 vagyon, a' Baselben 's Genfben megjelenő hivatalos lapokon, 's a' szorgalmat, iskolát, gazdaságot, vallást 's erkölcsiséget tárgyazó időszakírásokon kívül. Közelebb Zürichben a' Szabók számára is megjelent egy ujság. Szükségét vitatni nem kell ugymond egy hirlap, mivel utóbbi időkben eleget szabdalták Schweizot; ille tehát, hogy ezentul legalább a' mesterség szabályai szerint tegyék azt, mellyeket az említett lap előadni ígér. — Lafitte ur, palotája eladatását jan. 14ről feb. 21re tettnek jelenti. Az árverés terve változást szenvedett. A' helyett t. i. hogy a' pusztá föld is külön, az épületszerek is külön adatnának el, most mind-egyik osztály a' rajta levő épülettel fog eladatni.

Szerkezteti Helmezy. Nyomtatja Landerer.

Magyarország. (Mult levelünkben a' casino választottsági tagok közt Szapáry József helyett olv.: Szapáry Ferencz gr.)